N°. 19. Donderdag 8 Mei 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Onze Koloniale Weermacht.

V.

Zooals reeds vermeld, werd er ongeveer een jaar geleden in de „Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap" een lezing gehouden over de „aanvulling van het Europeesche element in het Nederlandsch-Indische leger", waarin betoogd werd, dat de werving — van Europeanen — langzaam maar zeker verloopt, en dat dus op deze klip alleen reeds stranden moet het denkbeeld in Nederlandsch-Indië een leger te hebben, geschikt om de koloniën en desnoods alléén Java te verdedigen tegen den B. V. Want ontegenzeggelijk moet een zoodanig leger „sterk" zijn, veel sterker dan wij het zouden kunnen maken, ook al waren de finantiën geen beletsel daarvoor.

Met een graphiek toonde de spreker aan, dat van af 1855 de v r e e m d e l i n g e n „immer" een belangrijk contingent leverden van de naar Indië gezonden aanvulling en wel van 1855—1860 gemiddeld 1200 per jaar, tegen gemiddeld 900 Nederlanders, terwijl die getallen over de tijdvakken 1860—1870, 1870—1880, 1880—1890, 1890—1900, en 1900 tot 1910 respectievelijk zijn geweest 300 en 1200, 1230 en 1130, 510 en 1190, 400 en 1400, 165 en 995 en gemiddeld in het geheele tijdvak 1855—1910 645 vreemdelingen tegen 1135 Nederlanders per jaar.

Meer dan 1/3 der aanvulling van het Indische leger heeft dus de laatste halve eeuw uit v r e e m d e l i n g e n bestaan. Maar tevens blijkt uit deze getallen, dat de aanvulling met vreemdelingen sinds 1870 aan 't dalen is, zoodat er op gerekend moet worden, dat die op een gegeven oogenblik ophoudt. Aangeteekend wordt hierbij, dat het meerendeel dier vreemdelingen D u i t s c h e r s waren en dat er den laatsten tijd in Duitschland een krachtige beweging gaande is om het dienstnemen van Duitschers in vreemde koloniale legers te ontraden. Wel geldt deze beweging thans nog in hoofdzaak het F r a n s c h e koloniale leger, maar waar eenmaal voor het „beginsel" aanhangers zijn gevonden, zal de toepassing zich eerlang ook uitstrekken tot andere koloniale legers.

Een I n d i s c h legerstelsel zal zich dus in de toekomst hebben te baseeren op de aanwerving van „landskinderen" alleen, en ook dit ziet er slecht uit volgens de graphiek.

Slechts nu en dan komt men boven de 1000 man per jaar, een enkele maal tot 1500; in de Lombok-periode tot nabij de 3000, in 1873 (1e Atjehoorlog) zelfs nog iets daarboven, maar in het tienjarig tijdvak 1898—1908 haalde men ook niet het getal van 1000, in 1900 en 1906 zelfs geen 600.

In de jaren 1906—1910 is met „kunst- en vliegwerk" dit getal weer opgevoerd tot 1150, maar sinds is het weer dalend, hardnekkig en, naar vermeend wordt, zal het „dalend" blijven en zal het slechts bij uitzondering gelukken 1000 Nederlanders per jaar als aanvulling naar Indië te zenden.

Uit die lezing blijkt ook, dat het jaarlijksch verloop 14½ % is, zoodat het, met een gemiddelde uitzending van 1000 man per jaar, mogelijk zal zijn 7000 Nederlandsche soldaten, in Indië te hebben. Houdt men voorts nog vast aan het beginsel, dat de sterkte aan Inlandsche soldaten het dubbele kan zijn van dat der Europeesche, dan is de sterkte van het Indische leger beperkt tot een goede 20000 man. En daarmede een e i l a n d e n r ij k te willen verdedigen, dat een uitgestrektheid heeft, die overeenkomt met de ruimte, gelegen tusschen P a r ij s, W e e n e n, O d e s s a, K a s p i s c h e Z e e, T e h e r a n (Perzië), K r e t a en M e s s i n a, schijnt mij een utopie. En zelfs om Java daarmede te verdedigen lijkt me een onmogelijkheid, waar de oppervlakte van dat eiland viermaal die van het moederland bedraagt, waarbij nog komt, dat de langgestrekte vorm van Java een verdediging zeer bemoeilijkt en het verkeersnet nog niet „Europeesch" is. Dit alles moet natuurlijk beschouwd worden in verband met de krachtsontwikkeling, waartoe de naaste „buren" in den Archipel in staat zijn; J a p a n met een 20 maal grootere macht in 1e linie, waarachter een nog sterkere macht staat en E n g e l a n d met zijn leger in Voor-Indië van 225000 man, waarvan een derde Europeanen.

En vergeten we niet, dat onze „soldaatjes" op den dag, dat zij den leeftijd van 18 jaar bereiken, naar Indië uitgezonden worden. En op dien leeftijd is men nog geen soldaat, allerminst in de tropen.

Naar aanleiding van het voorgaande zeide de spreker nog:

„Der m a r i n e zou ik willen opdragen de „hoofdtaak" bij de verdediging der koloniën; het l e g e r — uitsluitend, doch volmaakt ingericht voor het handhaven van rust onder de „inlandsche" bevolking — steunt daarbij naar vermogen, waartoe ik in de eerste plaats reken het beschermen van de „marinestations" tegen, uit den aard der zaak, kleine afdeelingen van de tegenpartij, waartoe dat leger dan volkomen in staat kan worden geacht.

Niet wel aanneembaar is het in dat geval, dat de aanvaller direct komt met de geheele macht, die hij voor de verovering noodig acht. Waar daarvoor toch — zooals we zagen — door deskundigen, aan combattanten noodig worden geacht minstens 50000 man, kan men nagaan, dat het beschermen van een transportvloot voor eene dergelijke macht boven de krachten gaat, zelfs van de J a p a n s c h e marine bijv.

De weg voor die transportvloot zal dus vrijgemaakt moeten worden, m. a. w., onze vloot dient onschadelijk te zijn, als de vijandelijke transportvloot de Indische wateren bereikt. Dat onze zeemacht in Indië dus iets te beteekenen moet hebben volgt al uit het feit, dat de aanvaller alleen kan zijn een eersterangs-mogendheid, naar vermeend wordt, voor 't oogenblik J a p a n of E n g e l a n d dan wel de V. Staten van N.-A m e r i k a.

Een marine van eenige beteekenis kost echter geld, veel geld zelfs, en waar, zooals we aannemen, het N e d e r l a n d s c h e l e g e r den voorrang moet hebben bij de verdeeling van de, voor militaire doeleinden, beschikbare gelden, is het onmogelijk „leger en vloot" beiden van beteekenis te doen zijn bij de verdediging der koloniën tegen — op militair gebied — immer machtiger wordende tegenstanders.

Wenscht men het l e g e r de hoofdtaak te doen vervullen bij de verdediging, dan kan de m a r i n e niet anders dan zwak zijn, gegeven de beperkte middelen.

In verband nu met de geringe sterkte, die dat leger kan hebben — afhankelijk als die is van de zeer beperkte uitzending — dient het dus zoo sterk mogelijk samengetrokken te worden op onze voornaamste bezitting, op J a v a dus. De overige eilanden kunnen dan niet anders dan zeer zwak bezet zijn en ook op J a v a is het zaak detacheeringen tot een minimum te beperken, wat zeer moeilijk is in verband met de tegenstrijdige strategische belangen op dat eiland, waar o.m. de „regeeringszetel" en de „vlootbasis" ver van elkander verwijderd zijn — tweemaal een afstand (hemelsbreed) Rotterdam—Parijs. „Practisch" kan er dus slechts sprake zijn van eene verdediging van J a v a, de B.B. zijn we kwijt, gegeven de zwakke marine en de zwakke garnizoenen, en dus de mogelijkheid voor de tegenpartij, eene „kleine" transportvloot tegelijk met of al spoedig kunnen laten volgen op zijne oorlogsvloot. Is de aanvaller tevreden met de B.B. alléén — en dat is reeds een behoorlijke buit — dan zal een sterk l e g e r, en dus een zwakke v l o o t niet kunnen beletten, dat hij zich met geringe moeite meester maakt van bijna ons geheele bezit.

Dat we in het omgekeerde geval — een beperkt leger en eene zoo sterk mogelijke marine — een geheel ander beeld krijgen, is niet moeilijk zich voor te stellen.

Ook hierin zag Napoleon juist, toen hij beweerde: „pas de colonies sans marine". Is dit gezegde in het algemeen waar, hoe veel te meer als die koloniën een zuiver eilandenrijk vormen.

E n g e l a n d verkeert in dit opzicht in een geheel ander geval. Dat het in V o o r - I n d i ë een „sterk" leger heeft en buiten Engeland slechts weinig schepen, houdt verband met de feiten dat Voor-Indië o v e r l a n d te bereiken is — door Russische troepen bijv. — en dat zijn „bondgenoot" J a p a n de zeeën in Zuid-Oost-Azië beheerscht.

Aannemende echter, dat het verbond met Japan in de toekomst niet verlengd zou worden, dan zou E n g e l a n d vermoedelijk ook zijn „vloot" weer derwaarts brengen.

(Wordt vervolgd).

Onderwijs over Ned.-Indië.

Naar aanleiding van het, in het wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van N.-I. voor het dienstjaar 1913 vervatte sympathieke voorstel om onderwijsinrichtingen hier te lande door een ruim gestelde subsidie in staat te stellen de mooie collectie Indische schoolplaten, uitgegeven door de firma Kleijnenberg, Boissevain en Co. te Haarlem, aan te schaffen, werd, blijkens het op dat ontwerp verschenen voorloopig verslag, door eenige leden der Tweede Kamer de bedenking geuit, dat het daarmede beoogde doel: de Nederlandsche jongelingschap meer bekend te maken met de toestanden in de koloniën en haar te bewegen, meer dan tot nu toe het geval is, haar loopbaan aldaar te zoeken — niet zeer zou worden bevorderd. Sommige dezer leden meenden dat verplicht onderwijs in de taal-, land- en volkenkunde van N.-I. op alle middelbare en hoogere scholen *) hier te lande daartoe in de eerste plaats zou kunnen en moeten dienen.

De Minister van Koloniën heeft daarop in de Memorie van Antwoord in twijfel getrokken, of dit denkbeeld voor verwezenlijking vatbaar is, doch bleek bereid daaromtrent met zijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken in overleg te treden.

Dat de oorzaak van de geringe belangstelling in onze koloniën hier te lande voor een groot deel gelegen is in de omstandigheid, dat op de scholen daaraan te weinig aandacht wordt gewijd, werd, herinneren wij ons wel, reeds eenige jaren geleden in het Indisch Genootschap door den heer C. J. Hasselman betoogd.

Omstreeks dien tijd — 1909 — werd ook door de Vereeniging Oost en West een request gezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, o.m. met het verzoek hoofden van scholen er op te doen wijzen, van hoeveel belang het is, de kennis van Indië, in den ruimsten zin, bij de jeugd en jongelingschap te bevorderen en hun aan te bevelen om bij de lessen in geschiedenis, aardrijkskunde, staatsinstellingen enz. voor Nederlandsch-Indië eene beteekenende plaats in te ruimen.

Minister Heemskerk deelde blijkens de op dat verzoekschrift genomen beslissing geheel de zienswijze van het bestuur van Oost en West, hij toch achtte het volstrekt noodzakelijk, dat door de leeraren in de geschiedenis en aardrijkskunde en ook door die in staatswetenschappen en natuurlijke historie bij hun onderwijs aan de behandeling van Indië eene belangrijke plaats zou worden ingeruimd en dat, niet terloops, maar stelselmatig bij iedere gepaste gelegenheid de beteekenis van de banden, die Moederland en Koloniën vereenigen, in het licht zouden worden gesteld. Zoo zou het inderdaad moeten en kunnen zijn. Daarvoor zouden geen extra-leerkrachten of wat ook noodig zijn, dat zou voor verwezenlijking wel zeer vatbaar zijn. Maar geeft het niet te denken, dat sinds aan de H. B. S. weer schriftelijk eindexamen wordt afgenomen in de Geschiedenis, van 1902 tot en met 1911, slechts één maal, in 1908, een onderwerp ter behandeling werd gegeven betreffende Nederlandsch-Indië, terwijl de behandeling er van nog niet eens verplichtend werd gesteld? En is het dan niet bedroevend te zien, dat wel onderwerpen gegeven werden, als „Spanje's ondergang als koloniale mogendheid in de 18de eeuw; De betrekkingen tusschen Engeland en zijne koloniën Canada, Australië en Zuid-Afrika. Welke veranderingen zijn daarin gekomen sedert het midden der 19de eeuw?" Ik zou niet gaarne willen ontkennen, dat een algemeen ontwikkeld mensch ook daarvan op de hoogte moet zijn, maar het is voor een Nederlander een schande, indien hij niet weet, welke groote economische belangen zijn vaderland in Oost- en West-Indië heeft en welk deel van de grootheid van zijn land in het verleden en van de opbloei daarvan in het heden te danken is aan Insulinde.

Het is een dringende eisch, dat op de eindexamens van de H. B. S. de behandeling van een koloniaal onderwerp van geschiedkundigen aard — evenals dat met aardrijkskunde het geval is — verplichtend worde gesteld.

K.

*) Bedoeld zal zijn Gymnasia.

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand te Batavia is er sedert de vorige mailberichten niet beter op geworden. Begin April heerschte er koorts en malaria, ten gevolge van het natte weder.

Een pest-ordonnantie. Als een gevolg der besprekingen van den gouv.-generaal met dr. de Vogel over pestzaken zal binnenkort een pest-ordonnantie verschijnen, waarbij den autoriteiten bevoegdheid wordt verleend, woningen af te doen breken, welke gevaar opleveren door pest besmet te worden. Zoo lezen wij in De Javabode.

Overval. De detachementscommandant Hohlig, die met een twaalftal pradjoerits te Sagoe op het eiland Adoenara bezig was belastingen te innen, werd plotseling door een 100 man sterke bende aangevallen, meldt de correspondent op Flores van de N. Soer. Crt. Hohlig wist de bende te verjagen, daarbij flink geholpen door de bevolking van Sagoe. Een inlandsch sergeant sneuvelde, terwijl een pradjoerit licht en één ander zwaar gewond werd. De laatste is reeds overleden. Luitenant Dufour zal met 40 man de bende opspeuren.

De „Yodo" te Semarang. 7 April arriveerde te Semarang het Japansche oorlogsschip Yodo. Er werden saluutschoten gewisseld. Van weerszijden bracht men officieele bezoeken. De manschappen zijn door de Japansche gemeente in den stadstuin onthaald.

Twee Audiënties. De Javasche Courant bevat een uitvoerig verslag van de audiëntie, door den Gouverneur-Generaal aan het bestuur van Sarikat Islam verleend.

Z. Exc. zeide rechtspersoonlijkheid toe, als gebleken zou zijn, dat de leiders de Vereeniging in de goede richting van volksontwikkeling weten te sturen, doch wees er tevens op, hoe hier en daar door niets gemotiveerde werkstakingen en opstootjes voorkwamen, waarbij leden van Sarikat Islam zijn betrokken.

Het comité van actie tot verkrijging van een H. B. S. te Bandoeng is ook op audiëntie geweest, maar heeft van den G.-G. geen hoop gekregen, dat zijn wensch spoedig zal vervuld worden.

De I. P. opgeheven. Het Hoofdbestuur van de Indische Partij heeft het besluit genomen om, in verband met de gevolgen van de weigering van de goedkeuring op de statuten, de vereeniging te doen ophouden. Nu alle vergaderingen verboden zijn vervalt de bestaansreden voor de Partij.

De leden der voormalige Indische partij moeten zich echter blijven organiseeren, meent het hoofdbestuur. Daarom raadt het dien leden aan zich aan te sluiten bij „Insulinde" — „de eenige vereeniging, waarin echte Indiërs zich te huis kunnen voelen", zegt het hoofdbestuur in zijn manifest, dat de Expres bracht.

Het hoofdbestuur maakt daarbij de volgende opmerking:

„Kameraden, gij dient ons goed te begrijpen. Insulinde is geen Indische Partij en mag ook geen Indische Partij worden.

De Indische Partij, die van heden af in concreetheid niet meer bestaat, zal echter voortleven in ons aller gemoed. Uw dagblad zal u dagelijks het geestelijk voedsel verschaffen, dat onze idealen noodig hebben. Gij zult u daarom blijven scharen om uw blad. Ge moet bedenken, dat zonder dagblad veel grooter taak elk onzer is opgelegd. Uw blad neemt van u over een aanzienlijk deel van uw taak der Dagelijksche Propaganda.

De I. P. kan niet meer sterven. Wij hebben onze dichtregelen, wij hebben onze insignes, onze vier kleuren, onze partijmarsch en andere toondichten.

Neen, waarlijk, de I. P. is onsterfelijk".

De Javabode merkt op:

„De redenen voor het voortbestaan der Indische Partij zijn daarin niet heel gelukkig aangegeven. De Indische Partij, die heeft opgehouden te bestaan, kan blijven voortleven in de harten van haar vurige leden, dat is zeker. Maar zij kan dit niet, wanneer enkel haar dichtregelen, haar insignes, haar vier kleuren, haar partijmarsch en andere toondichten haar voortbestaan moeten verzekeren. Zij moet blijven leven door haar ideaal, het ideaal, dat waarschijnlijk het zuiverst aldus kan worden omschreven: de opvoeding van de Indische bevolking tot zelfbestuur met, op den achtergrond, den wensch

van een zelfstandig volksbestaan. Dit ideaal sliep in de gemoederen van vele Indiërs, weinigen slechts waren zich er van bewust. Het is de verdienste der Indische Partij geweest, dat zij velen uit den dommel heeft gewekt; het was haar fout, dat sommige leiders dit ideaal keerden tegen het moederland. Zullen de Indiërs zich in de toekomst van deze fout weten vrij te maken, dan zal de opgewekte geestdrift te bestemder tijd rijke vruchten dragen voor hun volk en hun land".

Inlanders-Arabieren-Chineezen. In de Chineesche gemeente te Soerabaja is men overtuigd, dat, indien de relletjes tusschen Chineezen en Arabieren zich te Soerabaja weder herhalen, de Inlanders dadelijk de partij der Arabieren zullen kiezen en aan de vechtpartijen zullen deelnemen, vertelt het Soer. Nieuwsbl. In verband daarmede keuren dan ook de meeste Chineezen de onvoorzichte handelingen van eenige hunner landgenooten, die op de Passar Pabean hebben getracht met Arabieren ruzie te maken, ten zeerste af.

Op 7 April had in de gevangenis te Soerabaja gedurende den schafttijd een groote vechtpartij plaats tusschen Inlanders en Chineezen. Pikolans en stokken werden gebezigd als vechtwapens. De directeur moest met de militaire wacht tusschen beiden komen om de rust te herstellen. Twaalf personen werden in het stadsverband opgenomen.

De Loc. verneemt van verschillende zijden, dat tal van Macouers van Cheribon, Soerabaja en Batavia te Semarang aangekomen zijn in verband met de relletjes. De maatregelen der politie blijven even uitgebreid, terwijl eenige militaire versterking van andere plaatsen is aangekomen.

De Chinees Bligo is in het stadsverband overleden; ook bij enkelen van de andere 4 gewonden is de toestand zorgwekkend. De Macouer, wiens zoon bij de vechtpartij gedood werd, zou thans in het bestuur van Kong Gei Siang gekozen zijn. Het strenge optreden der politie, die alle samenscholingen voorkomt, wordt vooral onder de Chineesche gemeente zeer gewaardeerd. Het onderzoek wordt intusschen nog steeds voortgezet door djaksa en politie.

De Tjing-Bing-feesten zijn intusschen geheel rustig verloopen. Vierhonderd Macouers hielden te Semarang sembajang onder politietoezicht.

***

25 April zou in den Stadsschouwburg te Batavia een voorstelling worden gegeven door de „Opera Derma Hoa Kiauw Djint Tjo Hie".

Deze voorstelling zal ten voordeele zijn van den aan te leggen weg naar de nieuwe Chineesche begraafplaats, die in de plaats van de begraafplaats op Sentiong is gekomen. Deze weg wordt door de Chineezen zeer op prijs gesteld en daar men vreest, dat het wat lang zal duren als de Gemeente alleen voor de kosten van aanleg van dezen weg zou komen te staan, wil men door deze voorstelling een bedrag bijeenbrengen als een tegemoetkoming in de kosten. Vermoedelijk zal de voorstelling veel opbrengen. Er is veel animo onder de Chineezen.

Landb.onderwijs Zooals bekend is onder de auspiciën van het departement van landbouw, nijverheid en handel een voorlichtingsdienst voor den Inlandschen landbouw in het leven geroepen, welke dienst onder den inspecteur van het inlandsch landbouwonderwijs in verschillende gewesten is opgedragen aan landbouwleeraren en landbouwadviseurs. Het aantal Europeesche landbouwleeraars bedraagt thans vier en zal in den loop van dit jaar met nog een drietal en met een adspirant worden uitgebreid.

Het ligt in de bedoeling dit aantal geleidelijk te vermeerderen, totdat ten slotte voor elk gewest van Java en Madoera een landbouwleeraar kan worden aangewezen.

De nieuwe landbouwschool te Plered in de residentie Cheribon zou 29 April met eenige feestelijkheid geopend worden.

Er zijn thans plannen aanhangig om de bestaande landbouwschool te Buitenzorg te vervangen door een middelbare landbouwschool aldaar.

Te Tondano, in de residentie Menado, zal een driejarige landbouwcursus voor Inlanders worden opgericht, welke onder toezicht zal staan van een door den resident van Menado te benoemen commissie. Het onderwijs zal worden gegeven overeenkomstig een door de commissie te ontwerpen en door den directeur van landbouw, nijverheid en handel goed te keuren leerplan.

Ten behoeve van den op te richten cursus is door de regeering beschikbaar gesteld een bedrag van *f* 4550, een klein gedeelte dier tegemoetkoming zal binnen drie jaren na de opening van den cursus in 's lands kas moeten teruggestort indien, naar het oordeel van den resident, de financieele toestand zulks gedoogt.

De genoemde departementschef is voorts gemachtigd tijdelijk een ambtenaar in dienst te stellen en ter beschikking te stellen van de commissie van toezicht, die als hoofd van den cursus zal optreden, en aan wien eene maandelijksche bezoldiging zal worden toegekend van *f* 200, met eene huishuurindemniteit van *f* 25 's maands.

Een nieuw Zendingshospitaal. In de desa Kalihadjir, van het district in de afdeeling Poerbolinggo der residentie Banjoemas, zal voor rekening van de vereeniging „Gereformeerde kerk van Rotterdam", een zendingshospitaal worden opgericht.

Voor dat doel zijn aan die vereeniging kosteloos in bruikleen afgestaan eenige stukken grond, te zamen ongeveer 6 bouws groot.

Soerabaja Vooruit. Aan invoerrechten werd in het eerste kwartaal van 1913 110.000 gulden meer ontvangen dan in hetzelfde tijdvak 1912.

Na aftrek van een afschrijving van *f* 85.000 en het bedrag, dat jaarlijks aan de regeering wordt betaald, bleef van de opbrengsten der waterleiding te Soerabaja over het afgeloopen jaar, een nettowinst over van *f* 160.000.

7 April werd op het terrein voor de nieuwe haven de eerste caisson voor den kaaimuur te water gelaten.

Stoomtram op Lombok. Bij Gouvernementsbesluit is aan den heer E. C. Abendanon vergunning verleend voor het aanleggen van een stoomtramweg op het eiland Lombok, loopende van Ampenan over Mataram en Tjakranegara naar Narmada, met een zijlijn naar Tjakranegara naar Kediri.

De zoutaanmaak in Djokja. Zooals bekend, heeft de regeering den zoutaanmaak van de inlanders aan het Djokjasche Zuiderstrand verboden en worden de direct belanghebbende inlanders schadeloos gesteld. Dat is hun al geruimen tijd geleden aangezegd, maar er is sedert nog een andere kwestie op te lossen geweest en wel hieruit voortvloeiende, dat de menschen van Brossot, van Mentingan, Tepoes en Baron onderdanen van hun sultan zijn met den aankleve van dien. En daarom duurde het tot Maart, dat de quaestie is opgelost en nu is dat in den kraton officieel bekend gemaakt, dat alle zoutwerkers schadeloos worden gesteld en dat de sultan jaarlijks 65 3/5 datjin zout van het gouvernement ontvangt. Nu zijn we allemaal tevreden, behalve de verbruikers, schrijft men uit Djokja aan de Loc.

De opvoering van Adinda Karina toegestaan. Er was aangekondigd, dat den 20en April in den Stadsschouwburg te Batavia zou worden opgevoerd Adinda Karina, de Regentsdochter, van den heer Hans van der Wall.

Naar De Javabode vernam zou het hoofd van Plaatselijk bestuur in overleg met den resident de uitvoering er van verboden met het oog op het anti-Nederlandsch karakter van het stuk. De Regent, de hoofdpersoon in dit werk, uit zijn haat tegen het Nederlandsch gezag in zulke felle bewoordingen, vaart zoo hevig tegen de Nederlandsche ambtenaren en regeering uit, dat dergelijke taal niet op het Indische tooneel kon worden geduld.

Nadat de schrijver de door het hoofd van het plaatselijk bestuur geëischte coupures in zijn werk heeft aangebracht, is de opvoering van Adinda Karina van den heer Hans van der Wall echter toegestaan.

De hoofdrollen zijn in handen van Mr. Van Dijk Jr, die den Regent speelt, van mejuffrouw Dora B. van Dalsum, die de rol van de moeder van den Regent op zich heeft genomen; mevrouw van der Wall speelt de titelrol, terwijl de heer A. G. A. Evers de rol van den controleur vertolkt. De kleinere partijen zullen o.m. vervuld worden door zeven leerlingen van de Stovia, die daartoe verlof van den directeur der school hebben gekregen. Het zal wel voor de eerste maal zijn, dat beschaafde Oosterlingen voor een Hollandsch werk naast Europeanen medewerken.

Suriname.

In ons nummer van 24 April deelden wij mede, dat een Demerarysche firma aan de planters in Suriname had voorgesteld een proefzending bacoven naar Engeland te vervoeren. De belanghebbenden in Suriname zouden een volle lading kosteloos langs zijde van het schip afleveren. Het vervoer naar Engeland zou geschieden voor rekening van de firma, die de volle opbrengst van den verkoop der vruchten krijgt. Van de resultaten der proef, de conditie, waarin de vruchten aankomen, de prijzen, die daarvoor konden worden bedongen enz. zou de firma aan de belanghebbenden mededeeling doen. Het schip is ingericht voor het vervoer van vleesch en meet 5000 ton. De West van 4 April deelt nu mede, dat de belanghebbenden het voorstel van de Engelsche firma hebben aangenomen.

Was er — vragen wij ons af — geen Nederlandsche firma, ondernemend genoeg om zulk een proef te nemen? Niemand is onnoozel genoeg om zich te laten wijs maken, dat het voor een Nederlandsche firma onmogelijk was een tweetal geschikte vleeschstoomers te charteren. Gelukt de proef, dan zullen onze heerlijke tropische vruchten naar Londen gaan en, zullen wij ze uit de tweede hand vandaar moeten krijgen. Voor de planters is Londen wellicht een betere markt dan Amsterdam of Rotterdam, maar te betreuren blijft deze loop van zaken.

Komt er een geregelde wekelijksche of 14-daagsche dienst Paramaribo—Londen, dan zal de K. W. I. Mail daar de gevolgen van ondervinden. Het is te hopen, dat Amsterdam niet zal trachten de proefneming te doen mislukken. Het gebeurde met de Cultuurbank is in dit opzicht niet geruststellend.

***

Uit het genoemde nummer van De West knippen wij het volgende berichtje onder het hoofd: „Loos alarm":

„Heel wat opschudding veroorzaakte Dinsdagmiddag de vondst van een stopflesch aan de Tourtonnelaan, met een kinderlijkje daarin op sterk water. Bij onderzoek bleek, dat men hier vermoedelijk te doen had met een flesch, bevattende een onvoldragen kind, afkomstig uit het laboratorium van den arts Flu, die eenige jaren geleden bij zijn vertrek fleschen met dergelijken inhoud op zijn vendu schijnt te hebben verkocht. Wel een zonderling vendu-artikel!"

Nog zonderlinger, zouden we zeggen, zoo iets langs den weg te vondeling te leggen. Stopfleschen zijn in Suriname een gezocht artikel.

***

In hetzelfde nummer neemt De West „met volle instemming" over, hetgeen wij in ons nummer van 27 Februari schreven over de grenskwestie Suriname—Britsch Guiana.

Het blad spreekt nogmaals de hoop uit, dat de Koloniale Staten de zaak zullen bespreken.

***

Naar aanleiding van het op 1 Juli a.s. te vieren halve eeuwfeest van de vrijverklaring der slaven schrijft De West van 1 April een belangrijk hoofdartikel, waarin zij wijst op den arbeid van Booker Washington.

„De industriescholen van Booker Washington hebben ten doel de leerlingen — na het gewoon lager onderwijs — een praktische opleiding te geven in een of ander vak. De tijd op die scholen wordt verdeeld tusschen studie en arbeid, met de noodige verpoozing daartusschen. In den aanvang was landbouw zoowat het eenige bedrijf, dat er geleerd werd. Later werd de inrichting uitgebreid met allerlei industrieën, steenbakkerij, timmerij, beddenmakerij, waschcherij, kleermakerij, schoenmakerij, enz".

Het blad deelt dan mede, dat zich te Paramaribo een comité heeft gevormd om te trachten in Suriname een landbouwkolonie te stichten en vertrouwt, dat de Surinaamsche bevolking bewijs zal geven van hare belangstelling in het te ondernemen werk.

„Geen schooner bewijs zou daarvan gegeven kunnen worden, dan door een deel van de gelden, bijeengebracht voor het gouden emancipatiefeest, te bestemmen voor de landbouwkolonie.

Naast het uiterlijk feestbetoon, waarvan uit den aard de herinnering snel wordt uitgewischt, zal dan de landbouwkolonie daar staan als een blijvende herinnering aan den historischen dag, en als wegwijzer naar het nieuw ingeslagen pad dat naar vooruitgang leidt!"

Terloops willen wij hier opmerken, dat, naar wij meenen, Booker Washington geen volbloed neger is, maar een kleurling.

***

Met genoegen nemen wij hier uit het verslag van de N. R. Ct. van 2 Mei, betreffende de opening van de tentoonstelling De Vrouw 1813—1913, deze woorden over, opgeteekend uit den mond van dr. Mia Boissevain, die het openingswoord sprak: „Wij constateeren, dat de inzendingen uit Oost-Indië, Suriname en Curaçao het eerst van allen zijn uitgepakt".

***

Over de groep Suriname lezen wij in Neerlandia van 5 Mei:

„Deze groep gaf in het afgeloopen jaar weinig teeken van leven. De minder gunstige economische toestanden in deze kolonie hebben misschien ook eenigszins hun nadeeligen invloed op het vereenigingsleven uitgeoefend.

Rustig ging, voor zoover wij weten, het groepsbestuur met zijn arbeid voort, voornamelijk ditmaal bestaande in het beheer van de bibliotheek.

De voorzitter van de groep, de heer E. B. J. Luitink, toonde zijn belangstelling door het zenden van een dergelijk artikel voor Neerlandia over de onthulling van het gedenkteeken voor wijlen Luit. Eilerts de Haan en het Nederlandsche ontdekkingswerk in Suriname".

Curaçao.

Het eindverslag over het wetsontwerp tot verhooging der kol. begrooting van Curaçao is verschenen. De vraag werd gesteld, of, wanneer de toegang van de haven zoo belangrijk wordt verbeterd, als thans wordt voorgesteld, ook geen maatregelen moeten worden voorgesteld om den toegang tot de haven eventueel te kunnen verdedigen, omdat men bedacht moet zijn, dat eene andere mogendheid zich te eeniger tijd in het bezit mocht willen stellen van de haven, nu deze van zooveel grooter beteekenis wordt.

***

Het is beter, dat men maar niet aan de verdediging van Curaçao denkt, want het zoude zeker onze krachten te boven gaan, als we moderne kostbare forten moesten bouwen om den haveningang te verdedigen; een vijand kan op tal van punten aan de Zuidkust landen en zoo de haven in bezit krijgen zonder zijne schepen aan vernieling bloot te stellen. Wel is de haven met mijnen af te sluiten en kan een fort boven op Nassau gebouwd en met een snelvuurbatterij bewapend lichte vaartuigen tegenhouden, maar als de haven aan de landzijde genomen kan worden, zijn deze verdedigingsmiddelen van weinig nut.

Ook de Engelschen verdedigen hunne eilanden in West-Indië thans niet meer en hebben zelfs hunne garnizoenen ingetrokken, die een 20-tal jaren geleden daar nog aanwezig waren, omdat zij de onmogelijkheid van een verdediging hebben ingezien. Wij zullen wel nooit zoo krachtig zijn, dat we in oorlogstijd een vloot van eenige beteekenis voor W.-I. kunnen afzonderen om onze eilanden voor een coup de main te vrijwaren, anders zoude deze de beste verdediging zijn.

***

Over de voorgestelde subsidieverhooging zegt het eindverslag, dat we boven aanhaalden het navolgende, dat we ontleenen aan de N. Rott. Courant:

Naar aanleiding van het bij onderdeel III gedane voorstel, om in verband met de voorgenomen herziening van de subsidie-regeling voor het bijzonder onderwijs *f* 14,500 uit te trekken, werd door verscheidene leden verklaard, dat zij het standpunt, dat de minister wenscht in te nemen tegenover de verwerping door den kolonialen raad van de door den gouverneur ingediende ontwerp-verordening tot wijziging van de bestaande subsidieregeling voor het bijzonder onderwijs, geenszins konden goedkeuren.

Evenbedoelde leden zagen in 's ministers optreden, als blijkens deze woorden in 's ministers voornemen ligt, een niet gerechtvaardigde inbreuk op de autonomie der kolonie.

Daardoor mengt de regeering zich in den politieken strijd in de kolonie en niets is er, wat zij angstvalliger behoort te mijden.

Men wees hierbij op een artikel in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van Woensdag 12 Maart j.l. (Ochtendblad B).

Door andere leden werd tegen deze beschouwingen 's ministers standpunt in bescherming genomen op de gronden, in de memorie van toelichting aangevoerd.

Sommige dezer leden verklaarden voorts, dat naar hunne meening juist het feit, dat het hier een votum met een politieken ondergrond gold, voor den minister eene goede reden inhield om tusschenbeide te komen en de belangen der zaak zelve, losgemaakt van de politiek, te behartigen.

***

Volgens een der laatste nummers van de Amigoe was de lang verwachte zandzuiger aan de kust van San Domingo gezien. Het schip zoude dan wel zeer uit zijn koers geraakt moeten zijn; vandaar, dat wij het bericht niet overnamen.

We lezen nu in de Cur. Ct.:

„Volgens een door den Gouverneur in den loop dezer week van den Minister van Koloniën ontvangen telegrafisch bericht wordt de zandzuiger wegens ongunstig weder te Plymouth aangehouden tot half April.

Het vaartuig kan dus niet voor half Mei te Curaçao aankomen.

***

De Cur. Ct. meldt:

Volgens een alhier ontvangen particulier schrijven zou voor de rechtbank te Amsterdam een procedure aanhangig gemaakt worden door een aandeelhouder in de Phosphaat Maatschappij St. Barbara tegen de firma Hope en Co.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Leden in den Raad van Nederl.-Indië en daarmede gelijkgestelden. De Pembrita Betawi verneemt uit het Bataviasch Nieuwsblad, dat in het Hotel des Indes te Batavia de heeren Baron Quarles de Quarles en van der Houven van Oort inwonen, beiden lid in den Raad van N.-I. Voorts, dat daar ook zijn intrek genomen heeft Mr. Pott, regeeringscommissaris voor de mijnwetgeving en dat eerstdaags ook de heer S. de Graaff, regeeringscommissaris voor het bestuurswezen, daar zou afstappen. Beide laatstgenoemden hebben den rang en de staatsie van een lid in den Raad van N.-I. Het regeeringsreglement van N.-I. verdeelt de bevolking van N.-I. in Europeanen en daarmede gelijkgestelden, en in Inlanders en daarmede gelijkgestelden. Het Hotel des Indes wordt door het Maleische blad genoemd: „de verblijfplaats van Raden van Indië en daarmede gelijkgestelden".

De Javaan vooruit. In hetzelfde blad wordt vermeld, dat de Sarikat Islam zich ook te Bandong gaat bemoeien met de boycot-beweging onder de Chineezen tegen de cassave-planters (zie het vorige weekoverzicht). De afdeeling Bandong van deze Vereeniging telt reeds 700 leden. Aanvankelijk onder een anderen naam opgericht, durft zij nu in de Preanger openlijk op te treden, sedert de Sarikat Islam haar program te Soerabaja openbaar heeft gemaakt en het bestuur haar ongehinderd liet begaan. Den 9en Maart jl. werd te Bandong een propagandavergadering gehouden voor een op te richten afdeeling van de Sarikat Islam voor geheel West-Java. Voor de noodige plakkaten en strooibiljetten werd zorg gedragen, terwijl van de zijde van de inlandsche gemeente veel belangstelling werd betoond.

Kebo (buffel, d. w. z. de Javaan) is wakker geworden — aldus de Pantjaran Warta — hij weet, dat hij horens op zijn kop heeft, waarmede hij den tijger (d. w. z. den Blanda) overhoop kan steken. Kromo wil zich niet langer meer als voetenbank laten gebruiken. Van opheffing van den Inlander, laat staan van gelijkstelling van mensch tegenover mensch hoort men in theorie veel moois, maar in de praktijk merkt men er nog niet veel van. Uit de Oetoesan Hindia, het orgaan van de Sarikat Islam te Soerabaja, worden ter illustratie de volgende anekdoten overgenomen:

Op het postkantoor te Weltevreden komt een Inlander een briefkaart koopen. Hij heeft een beschaafde opvoeding genoten en spreekt Hollandsch, vraagt daarom ook in 't Hollandsch aan een heer, die achter het loket staat, zeer beleefd om een briefkaart. De heer geeft geen antwoord; de Inlander denkt, dat die hem niet gehoord heeft en doet hem voor de tweede keer in 't Hollandsch hetzelfde verzoek. Hij krijgt nog geen antwoord, maar blijft wachten. Eindelijk snauwt de heer hem in grof Maleisch af: Wat mot je! O, pardon, zegt de Inlander, ik dacht, dat u Hollandsch sprak.*)

Een ander geval: Een Inlandsch ambtenaar neemt te Modjokerto plaats in een derde klas-coupé, waar alleen Europeanen het recht hebben in te zitten. Een als „heer" uitziend persoon, blijkbaar een Indo-Europeaan, vroeg hem ruw, wat hij hier deed. De Inlandsche ambtenaar antwoordde: Als u met mijn tante getrouwd zijt, ben ik uw neef en mag ik zitten, waar u zit.

Het Hoofdbestuur van de vereeniging tot oprichting van openbare neutrale Hollandsch-Javaansche scholen heeft, volgens Boedi Oetomo, het volgende request aan den Gouverneur-Generaal ingediend:

Geven met verschuldigden eerbied te kennen ondergeteekenden, Noto di Rodjo en Boedihardjo, respectievelijk Voorzitter en Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging tot oprichting van O. N. H. J. scholen en ten deze handelend namens genoemd Hoofdbestuur;

dat er bij de Javanen tegenwoordig een drang bestaat naar openbaar neutraal onderwijs aan Hollandsch-Javaansche scholen;

dat dit wel hieruit blijkt, dat ruim een 1200 leden der nog jonge vereeniging hierboven genoemd, bereid zijn, jaarlijks een contributie te betalen tot verwezenlijking van het door de Vereeniging beoogde doel;

dat het plan bestaat in Soerakarta te stichten een O. N. H. J. school, tot het bezoeken waarvan reeds een 1000-tal leerlingen zijn opgegeven, waaruit alweer blijkt de drang naar het ontstaan van dergelijke inrichting;

dat Z. H. de Soenan van Soerakarta schriftelijk toestemming heeft gegeven voor het oprichten van een school als bovengenoemd in zijn gebied;

dat zij Uwe Excellentie eerbiedig verzoeken om deze zaak nader te willen beschouwen en 't daarheen te leiden, dat de Vereeniging financieelen steun krijgt van de Regeering;

dat ze verder beleefd de vrijheid nemen Uwe Excellentie hierbij te doen toekomen drie bijlagen, waarvan het eene een afschrift bevat van de schriftelijke toestemming van Z. H. den Soenan van Soerakarta hierboven genoemd;

de tweede een aantal vragen, waarbij het ons zeer aangenaam zou zijn door bemiddeling van Uwe Excellentie een beantwoording te krijgen;

en de derde tal van handteekeningen, die blijk geven van den drang naar het bezit van bovengenoemde inrichting.

De volgende vragen zijn door Mr. van Deventer aan alle inlandsche ambtenaren op Java gesteld en in de Boedi Oetomo opgenomen:

1e. Heeft de Javaan uit den hoogsten stand
Heeft de Javaan uit den middenstand
Heeft de Javaan uit de volksklasse stand
} in den regel of dikwijls meer dan 1 vrouw.

2e. Zoo ja, hoe groot is het aantal dier vrouwen gewoonlijk in elke der genoemde standen of klassen?

3e. Zijn er Javanen, die met één vrouw leven op westersche wijze? Zoo ja, in welke standen of klassen komen deze gezinnen voor?

4e. Komen in alle standen of klassen der maatschappij echtscheidingen door verstooting der vrouw voor?

5e. Zijn er Javanen, die het als hun plicht beschouwen van dit verstootingsrecht geen gebruik te maken? Zoo ja, in welke standen of klassen komen ze voor?

6e. Heeft samenwoning van meer dan één vrouw ten huize van den echtgenoot plaats of wonen de verschillende vrouwen van een man altijd in afzonderlijke woningen?

7e. Wordt onderscheid gemaakt tusschen kinderen uit de hoofdvrouw en uit de bijvrouwen, en zijn kinderen uit deze laatste onderworpen aan het gezag van de hoofdvrouw (zooals bij de Chineezen het geval is)?

8e. Acht u het in economisch en sociaal belang, dat gebroken worde met de polygamie en dat het westersche gezinsleven ingang vinde in de Javaansche maatschappij?

9e. Zal het gewenscht zijn voor hen, die dit

*) De Inlander schijnt het tegenwoordig niet aangenaam te vinden, dat hij, een Europeaan in 't Hollandsch aansprekende, een antwoord in 't Maleisch ontvangt. Maar hoe dikwijls gebeurt 't niet, dat een Europeaan, een Javaan in 't Javaansch aansprekende, een antwoord in 't Maleisch krijgt?

verlangen, wettelijk mogelijk te maken, dat zij zich aan het westersche huwelijksrecht onderwerpen?

10e. Zou het aanbeveling verdienen Javaansche ambtenaren toe te laten tot deelneming in weduwen- en weezenfonds, onder voorwaarde, dat ze zich aan het westersche huwelijksrecht gedragen?

De antwoorden kunnen aan de redactie van B o e d i O e t o m o of rechtstreeks aan Mr. van Deventer, Surinamestraat 20, den Haag, ingezonden worden.

De Vrouw. In verband met de oprichting van „Kartini"-scholen en de meerdere aandacht en zorg, aan de opvoeding en ontwikkeling van het inlandsch meisje gewijd, worden de positie van de inlandsche vrouw en de inlandsche huishouding en de veelwijverij meer en meer besproken. Man en vrouw, alzoo de P e m b r i t a B e t a w i, verschillen slechts in lichaamsbouw van elkander en in de vormen, welke op het geslachtsverschil betrekking hebben. Overigens zijn zij aan elkander gelijk, d.w.z. worden de meisjes grootgebracht en onderwezen, precies zooals de jongens, dan zullen zij als vrouw in houding, manieren, ontwikkeling en schranderheid gelijk aan de mannen zijn. Ziet maar, hoe de vrouwen zich in Amerika en Europa op allerlei terrein begeven. Ge kunt het trouwens hier ook in komedie en bioscoopvoorstellingen zien.

De Islam. In de O e t o e s a n H i n d i a, het orgaan van de S a r i k a t I s l a m, werd den 17 Februari jl. (12 Rabingoelawal) geadverteerd, dat de Mauloed (garebeg Mauloed), herdenking van den geboortedag van den Profeet Mohamed, als een feestdag moest worden beschouwd. In overweging werd gegeven, op dien dag alle tokos van de Inlanders, zoomede de pasars, te sluiten, alsnog aan de Inlanders, die in winkels werkzaam waren, vrijaf te geven. Een navolgenswaardig voorbeeld, zegt de P a n t j a r a n W a r t a.

De P e w a r t a S o e r a b a j a maakt melding, dat volgens het Koloniaal Verslag in 1912, 25260 Inlanders de bedevaart naar Mekka verrichtten, waarvan onderweg 2798 aan verschillende ziekten overleden.

In de S i n a r S u m a t r a wordt in een hoofdartikel de voortreffelijkheid van den Mohaamedaanschen godsdienst breed uitgemeten.

De P e m b r i t a B e t a w i bericht, dat te Tokio (Japan) een Mohamedaansch dagblad in de Engelsche taal is verschenen onder redactie van den Hindoe-Mohamedaan Mohamad Barakatoulah. Dit blad, „The Islamic Fraternity" geheeten, propageert daar met den steun van graaf Okuma den Islam. Het plan bestaat om ook een Japansche vertaling er van uit te geven.

De Kerstening. Te Kolonedale, Loewoek, Mintok en andere naburige dessas werden, volgens de P e m b r i t a M a k a s s a r, in de afgeloopen maanden 370 Inlanders van den stam der Toradjas, waaronder twee hoofden, gedoopt. De zendeling J. Kelling en een Inlandsche Christen-goeroe werken daar in het belang der zending. De doop werd bediend door Ds. Kijffenbelt, die door zijn overhaast vertrek naar Makassar, niet in de gelegenheid was nog meer anderen te doopen.

Verspreide berichten. De politie te Soerabaja, aldus de P e w a r t a S o e r a b a j a, overtreedt haar eigen keuren van politie. De politieauto rijdt na gezetten tijd zonder licht. Niemand houdt hem aan. Een mooie boel!

Het plan om het eeuwfeest te Soerabaja te vieren, gaat volgens hetzelfde blad wegens gebrek aan deelneming niet door.

Dit blad vindt, dat het Gouvernement toch eigenaardig met zijn eigen ambtenaren handelt. Een zekere M. M., stationscommies te Sidoardjo, heeft in zijn conduite-rapport een aanteekening gekregen, dat hij te dik is. Hij weegt 109 kilo. Hij mag nu geen bevordering maken, d. w. z. niet in aanmerking komen voor de betrekking van stationschef. Hij heeft reeds 21 jaren dienst en nog slechts een traktement van *f* 175 's maands.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ontevredenheid onder de Chineezen. De T i o n g H o a W i S i e n P o is niet tevreden over den toestand van de Chineezen in Indië. Zijn wij onderdanen van het Koningrijk der Nederlanden, worden wij Chineezen, in Indië geboren, niet beschouwd als behoorende tot het Chineesche rijk? Waarom heeft China dan Chineesche ambtenaren naar Indië gezonden om naar den toestand der Chineezen aldaar onderzoek te doen? Waarom een commissie gezonden om te zien, hoe het gesteld was met het onderwijs in de T i o n g H o a H w e K o a n scholen? Waartoe diende dat alles? Waarom plaatsen opengesteld op de hoogeschool te Nangking voor Chineesche jongelieden uit Ned.-Indië en daarhoor beurzen en reiskosten beschikbaar gesteld? Is China omtrent onze positie in Indië verkeerd ingelicht? Heerscht er misverstand? Wij hebben er vrede mede onder de Nederlandsche onderdanen gerangschikt te worden, mits met Europeanen gelijkgesteld. Maar niet om langer met Inlanders en onder hunne vernederende en willekeurige rechtsbedeeling gesteld te worden.

Te Batavia is door de politie een geheim genootschap, de H a p H o, ontdekt, een ware vechtersclub, die zich tegen een bepaald tarief verhuurt, om tegen anderen te vechten. Deze vereeniging heeft — alzoo het verhaal in de P e r n i a g a n — vier schietbanen. De president heeft met vergunning van de politie vier Brownings. Deze bende wordt verdacht de hand te hebben in den Chineeschen strijd der laatste dagen. Nu is het minder een botsing tusschen hier geborenen en totok Chineezen, dan wel een strijd tusschen twee groepen van personen, bestaande deels uit pranakans en deels uit singkèhs. Een partij pranakans tegenover een andere groep pranakans, waarbij zich eenige totoks hebben gevoegd. Er was een hevige spanning onder de Chineezen. Twintig gewapende militairen hielden op het Glodokplein de wacht, om op het eerste sein uit te rukken. De Tiong Hwa Hwee Kwan wordt nu ook al in den strijd gemengd.

De P e m b r i t a M a k a s s a r neemt uit de S i n P o het bericht over, dat een zekere G. G. H., een Chineesche handelaar, te Samarinda des namiddags om vijf ure voor de politierol verschijnen moest. De aspirant-controleur hield bij afwezigheid van den assistent-resident de rol. Nu luidt het verhaal, dat die aspirant-controleur, die al geruimen tijd goederen van G. G. H. nam en dikwijls aangebroken blikken terugzond, onder mededeeling dat de inhoud niet deugde — hij kreeg dan altijd nieuwe blikken — ook ditmaal een blikje worst had teruggezonden, omdat het niet goed zoude zijn. G. G. H. beweerde, dat het geleverde goed was; maar ter voorkoming van perkaras had hij toch het kostende teruggegeven. En toch kreeg hij van den aspirant-controleur een boete van *f* 16 op de rol. Als alles zich toegedragen heeft, zooals de schrijver beweert, dan is de aspirant-controleur van Samarinda wel wat al te streng opgetreden, zegt het blad, dat een beroep doet op de autoriteiten, opdat de ingezetenen van Samarinda rechtvaardig behandeld zullen worden.

H i n g S u klaagt er in de P a n t j a r a n W a r t a over, dat de T i o n g H o a K o k T o n g-scholen zoo slecht bezocht worden, en dat er vele Chineezen zijn, die deze vereeniging niet goed gezind zijn. Ergens in Midden-Java is zoo'n school, die bijna niet meer bestaan kan door gebrek aan de noodige geldmiddelen. Zonder den financieelen steun van een paar gegoede Chineezen zou deze school reeds lang voor goed gesloten zijn. Geklaagd wordt, dat het bestuur van deze vereeniging er zoo weinig voor doet. Er is niet de noodige belangstelling. De school verloopt. De bestuursleden gaan liever uit om pleizier te maken, dan om in het belang van de zaak te vergaderen.

Den 3en Maart jl. kwam uit Holland te Tandjong Priok aan de heer W e i C h e T s o, Chineesch consul. Hij werd, volgens genoemd blad, door vele Chineezen verwelkomd. Per auto ging hij naar het Chineesche consulaat te Weltevreden. Nog denzelfden avond ging hij naar het gebouw van de T i o n g H o a H w e K w a n, dat voor deze gelegenheid met veel groen versierd was. Hij werd daar door het bestuur van deze Vereeniging ontvangen. De muziek van een militair muziekcorps liet zich hooren. Den 6en 's avonds werd voor hem in het consulaat te Weltevreden een groot diner gegeven. Den 7en 's ochtends is hij met een extratrein naar Bandong vertrokken, om vandaar verder naar Djokdjakarta, Soerakarta, Semarang en Soerabaja te gaan. Op deze plaatsen zou hij maar telkens een halven dag verblijven, behalve te Soerabaja, waar hij zoolang zal blijven, tot hij met een eerste bootgelegenheid weer naar Nederland vertrekken kan.

Vereenigingen. In de Pembrita Betawi lezen wij, dat aan de N.V. Handelmaatschappij Tie Koen te Semarang in aannemerijen, leverancïën en transporten, rechtspersoonlijkheid werd verleend. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt *f* 50000, en is verdeeld in 50 aandeelen van *f* 1000.—. Directeur is de heer Phoa A. Kiam, commissarissen de heeren Phoa Liap Tjong, Phoa Ten Tjoe, Phoa Nam Hoa Tong en Siauw A. Hin.

Volgens de Pewarta Soerabaja, is de N.V. Bouwmaatschappij Tan Boen Kie te Soerabaja als rechtspersoon erkend. Het maatschappelijk kap'taal is één miljoen en verdeeld in 200 aandeelen van *f* 5000.—. Deze maatschappij stelt zich ook ten doel om gronden in eigendom, erfpacht en recht van opstal op Java te bekomen. Direkteur is de heer Tan Boen Hie, commissarissen zijn de heeren Tan Tjwan Bie en Tan Tjwan Sing.

Eveneens kregen de N.V. Chineesche apotheek Djin An Ho, en de N.V. Handelsmaatschappij Tan en Oeij, beiden te Batavia, rechtspersoonlijkheid.

De Bintang Soerabaja maakt melding, dat een Chineesche onderwijzer met zijn vrouw tot het Christendom is overgegaan. Zij werden door den godsdienstleeraar S. Luinenburg te Segaran in de buurt van Soerabaja gedoopt. Zijne kinderen gingen reeds eerder tot dezen godsdienst over. Hij staat als een goed onderwijzer bekend, ook als schrijver in de Chineesche pers. Hij is o.a. medewerker in de Ho Po.

Verspreide berichten De Pewarta Soerabaja verneemt, dat besloten is tot den aanleg van een rechtstreekschen telegraafkabel van Soerabaja naar Balikpapan in het belang van het verkeer via Yap Giachta, aangezien de Makassar kabel te zwaar bezet is.

Hetzelfde blad constateert, met leedwezen, dat onder de jonge Indo-Chineezen het alcoholgebruik meer en meer toeneemt.

De volgende vereenigingen hebben in den laatsten tijd rechtspersoonlijkheid verkregen: Boek- en Steendrukkerij „Hap Hien" te Semarang; Naamlooze Vennootschap Handelmaatschappij „Hong Tjoan" te Bandong. De vereeniging Oei Hok Tjwan Heng Soe te Toeloengagoeng. Id. Tjoeng Taa Hok Tong te Koepang. Id. Tiong Sing Hwee te Toempang. De Perniagan meldt, dat mevrouw Craandijk uit Utrecht zich te Soerabaja als doctores zal vestigen. Als zij er goed uitziet, zullen de heeren doctoren wel hun hoofd moeten buigen, vermeent het blad.

Van Vreemde Koloniën.

DE PHILIPPIJNEN.

Een hoogst merkwaardige zending is door den Amerikaanschen majoor J. B. Finley naar Constantinopel volbracht. Wij ontleenen aan het te New-York verschijnend blad „Sun" eenige bijzonderheden daarover.

De majoor is sedert elf jaren gouverneur van de Moro-eilanden, zuidelijke groep van de Philippijnen. Hij werd nu door de Moros afgevaardigd naar sultan Mehmet V, kalief der Mohamedanen; hij kwam niet als Amerikaansch ambtenaar, maar als wakil-moetalak, gezonden door een half millioen Mohamedaansche onderdanen van Amerika. Twee jaren geleden is hij door de Moros plechtig verklaard tot hun Toean Mas. Zij vertrouwen hem ten volle, maar verkeeren in twijfel, of zij het Amerikaansche bestuur in vrede en vriendschap kunnen aanvaarden overeenkomstig het Mohamedaansche geloof, dat zij trouw willen blijven. Zij wenschen hierover de uitspraak van den kalief te kennen. Zij verlangen volgens de voorschriften van den Propheet te leven en tevens als goede Amerikaansche onderdanen. Na 325 jaren van vijandschap met de Spaansche meesters, die hen met geweld wilden bekeeren, kunnen zij ternauwernood gelooven, dat de Vereenigde Staten hun godsdienstvrijheid willen schenken.

Majoor Finley moet wel geheel hun vertrouwen verworven hebben, om met deze opdracht belast te worden, maar daar hij zijn kracht juist gezocht heeft in 't eerbiedigen van hetgeen hun heilig was en hun zelfs er op gewezen heeft, dat zij in enkele opzichten niet als goede mahomedanen leefden, is 't te verklaren, dat zij eenerzijds tot hun twijfel gekomen zijn, en anderzijds naïef aan hem de taak hebben toevertrouwd om over hun verhouding tot het gouvernement, dat hij vertegenwoordigt, zelf bij den kalief de voorlichting te gaan vragen, die hun hart behoeft. Een zeer merkwaardig voorbeeld van wat een goed ambtenaar vermag te bereiken!

Tot ons leedwezen geeft „Sun" den uitslag der zending nog niet. Wij hopen dezen over eenigen tijd te vernemen en weer te kunnen geven.

JAPANNERS IN CALIFORNIË.

De pogingen, door minister Bryan aangewend, hebben schipbreuk geleden op de besliste houding der Volksvertegenwoordiging van Californië die 't ontwerp heeft aangenomen, waarbij aan buitenlanders blijvend grondbezit in Californië wordt verboden. De Japanners zijn ten zeerste ontsticht door dit besluit, en zullen er verzet tegen aanteekenen, als tractaatbreuk. Amerika komt hierdoor in de valsche positie, waarvan wij de vorige week gewag hebben gemaakt, en vooral minister Bryan wordt er door in verlegenheid gebracht, nu hij bij nieuwe tractaten steun wil gaan zoeken voor zijn streven tot vermindering der millioenen kostende wapening, waarop de vrede in onzen tijd steunt.

Intusschen is de wet er echter nog niet. Vooreerst moet de president van Californië zijn goedkeuring er nog aan hechten, en hij zal, naar men zegt, eerst met de regeering te Washington in overleg treden. Maar dan kan een wet, wier geldigheid aangevochten wordt, nog door 't opperste gerechtshof te Washington in behandeling genomen worden; de uitspraak kan daar zelfs geheele tenietdoening zijn.

Wij hebben dus nog eenige hoop, dat een weg gevonden kan worden, waardoor dit conflict niet in te erge mate afbreuk kan doen aan de internationale vredespolitiek, waarvan president Wilson en minister Bryan zich gaarne tot voormannen willen maken.

AMERIKA OP WEG NAAR DEN VRIJHANDEL.

Meer voldoening belooft de president dadelijk van zijn poging om inkrimping en vermindering van 't tarief van invoer te verkrijgen. 't Huis van afgevaardigden te Washington heeft zich door een groot deel van 't ontwerp heen gewerkt en tot nu toe is de uitslag een groot succes voor Wilson.

DE CHINEESCHE LEENING.

Wij hebben nooit veel hoop gehad op 't welslagen der zes-mogendheden-leening. Na 't terugtrekken van N.-Amerika verwachtten wij evenmin een gelukken van de vijf-mogendheden-poging. Toch heeft de onderteekening plaats gehad. Nadat de president Joeansjikai en de ministers met de vertegenwoordigers der buitenlandsche bankiers in 't gebouw der Hongkong-bank te Peking waren samengekomen namen de leiders der oppositie vóór de bank stelling. Geen aangename positie voor president en ministers! De minister van financiën, Sjao, was den vorigen dag naar Tientsin gevlucht uit vrees voor de gevolgen der aan te gane leening, maar Joeansjikai had hem tot terugkeer doen bewegen en pas had hij hieraan gehoor gegeven, of hij werd in de Hongkong-bank door een protesteerende massa belegerd. Kwaad deed ze overigens niet en in den loop van den nacht raakte zij eindelijk uitgeput en droop geleidelijk af. Hoe de heeren binnen zich tot dien den tijd kortten, vinden wij niet vermeld, maar laat in den nacht vonden zij moed en vrijheid om tot de onderteekening van de veelbesproken leening over te gaan.

Met dit al blijft de nationalistische Zuid-Chineesche partij zich verzetten tegen 't aannemen van dit geld van vreemden, die zij in menig opzicht beschouwt als vijandig te staan tegenover de belangen van China. De verbittering tegen den president wordt nog vergroot door de verdenking zijner medeplichtigheid aan den moord te Shanghai, op den oud-minister Soeng gepleegd.

Geeft dit alles aanleiding om er nog niet op te vertrouwen, dat de vreemde millioenen in de Chineesche staatskas zullen vloeien, optimisten zien in de verdeelheid, welke in de verzetspartij heerscht, een geruststellend teeken. Voor helderziend willen wij ons niet doen doorgaan, hiervoor bestaat te minder recht nu de leening tegen onze verwachting onderteekend is, maar eerlijk gezegd, blijft ons het geloof steeds ontbreken aan de voleindiging der transactie, niet alleen om de redenen, die de Chineesche regeering kan hebben om den moed alsnog te verliezen, maar ook om de vrees, die de vreem-

de bankiers, als 't er op aan komt, kunnen krijgen om hun geld aan de woelige republick toe te vertrouwen.

ERKENNING VAN KONGO ALS BELGISCHE KOLONIE.

België is er op gesteld de inlijving van Kongo als kolonie door Groot-Brittanië officieel erkend te zien. Het verzet hiertegen berustte voor een groot deel op de veroordeeling, die van Engelsche zijde luid verkondigd is van de barbaarsche middelen, waarmede België zijn gezag en zijn handel ingang deed vinden. Sedert eenige maanden luidt dit oordeel milder, de Londensche zienswijze is ten gunste gekeerd en wordt beschouwd als een voorlooper der officieele erkenning, die op haar beurt dan weer de voorlooper zou zijn van een bezoek van 't Britsche koningspaar aan Brussel. Binnenkort komt de Kongo-kwestie in 't Britsche parlement en 't wordt als een veelbelovend voorteeken beschouwd dat de „Congo reform association", die 't Belgisch beleid het felst is blijven bestrijden, in haar onlangs gehouden vergadering heeft verklaard, na een grondig onderzoek der tot stand gebrachte ingrijpende hervormingen, geen reden meer te vinden om zich tegen de officieele erkenning door Engeland te kanten.

INDO-CHINA.

Den 26en April is in Hanoi een bom geslingerd tusschen een groep Franschen. Daarbij vonden twee hoofdofficieren, Mongrand en Chapuis, den dood en werden drie beambten, Diry, Kermoel, Burdin en vijf inlanders gewond.

Volgens den gouverneur-generaal van Indo-China zou dit een aanslag zijn, op touw gezet door de aanhangers van Prins Koeong Dè, die weer zijn instructiën van een revolutionnaire partij uit China krijgt, speciaal uit Hongkong en Kanton, vanwaar ook de bedrijvers gekomen schijnen te zijn.

De Fransche pers is van oordeel, dat deze aanslag, evenals die op 2 April tegen de Toean-plioe van Thaibin, niet zou hebben kunnen slagen, als de aanleggers geen aanhang vonden bij de inlandsche bevolking, en deze zelfs niet afkeerig ware van 't aanbrengen van hetgeen geen geheim kan zijn, want uit alles blijkt, dat de aanslag lang voorbereid is geweest.

INGEZONDEN.

De „Pepperpot".

Geachte Redactie.

Zooeven wordt me — ik vermoed door u — een aankondiging toegezonden van m'n reisbrieven in het Alg. Hand.bl. Daarin schrijft u: „de oude onjuiste beschrijving van de „pepperpot" moet zoo waar weer dienst doen, de pot, waaruit een stukje vleesch van gisteren en een van vier jaar geleden kan worden opgevischt. Dat een man zich zooiets op den mouw laat spelden, soit. Maar een vrouw, al is ze geen keukenprinses, moest beter weten".

Waar nu inderdaad de firma Tjeenk Willink mij heeft voorgesteld de brieven in boekvorm te herdrukken en ik natuurlijk gaarne bereid ben ze van onjuistheden te zuiveren, beveel ik me zeer aan voor de opgaaf van bronnen, waaruit de j u i s t e bereidingswijze van de pepperpot te halen is. Mijn bronnen waren naast de mondelinge mededeelingen van allerlei personen, o.a. van den directeur van het museum in Georgetown, ook diens beide boeken. In het eene, dat u kent, schrijft hij blz. 213:

„The expressed juice is evaporated and becomes cassareep, the basis of the pepperpot, into which any kind of meet is thrown and by daily sterilisation is kept sweet f o r e v e r".

In zijn „In the Guiana Forest", blz. 70, schrijft Rodway:

„This cassareep, however, would not preserve meat f o r a n y l e n g t h o f t i m e without the daily sterilisation which is a necessary part of the process. Fresh meat, more cassareep and capsicums are added a t i n t e r v a l s, then the pot is put on the fire, with the result that it is always good".

Me dunkt, dat mijn „gisteren en vier jaar geleden" — wat toch ieder wel cum grano salis zal nemen, omdat de datum niet op de stukjes staat en de mogelijkheid bestaat, dat een hongerig gezelschap net den vorigen dag de heele pot had leeggegeten — nog heel wat minder sterk is dan Rodway's „for ever" en „at intervals" en „any length of time". Rodway heeft jaren onder de Indianen gezworven en is bovendien een wetenschappelijk, hoogstaand man. Het is best mogelijk, dat men ons aan boord nagemaakte pepperpot heeft opgedischt, of dat in sommige huishoudens in Suriname wel eens voor de aardigheid een pepperpot wordt klaargemaakt, waar men na een of twee keer genoeg van heeft. Maar de vraag is natuurlijk, wat h e t p r i n c i p e v a n d e k l a s s i e k e p e p p e r p o t is, die en niets anders natuurlijk heb ik vermeld. Gaarne houd ik me voor uwe inlichtingen aanbevolen.

En kunt u me op meerdere onjuistheden wijzen, hetzij in dit blad, hetzij particulier, dan zal ik daar gaarne nota van nemen, indien het althans geen kwesties van smaak betreft, want het langste betoog zou me niet kunnen overhalen om de kotto-missies anders dan even schilderachtig te vinden als een Zeeuwsche boerin of een Bunschoter vrouwtje!

Ten zeerste heb ik me verheugd, dat u m'n opinie deelt, dat er al lang eens een geneesheer-hygienist als gouverneur naar de kolonie had moeten gaan en dat het een vlek is op het bestuur van gouverneur Fock, dat er gasverlichting is gekomen.

Met de meeste hoogachting d.w.,

W. Wijnaendts Francken—Dyserinck.

Leiden, 23 April 1913.

De „k l a s s i e k e" peperpot heeft nooit anders dan in t h e o r i e bestaan; in de g e z i n n e n werd en wordt de pot dikwijls geheel leeg en schoon gemaakt, al ware het alleen, omdat de pot door herhaald hanteeren van buiten groezelig wordt. Onzindelijkheid was nooit een ondeugd der kolonisten. En bij de I n d i a n e n? Ook daar slechts in theorie. Indianen blijven nooit lang op dezelfde plaats, trekken veel heen en weer en kunnen niet overal zoo'n pot meesjouwen. Daar d a g e l ij k s c h e sterilisatie noodzakelijk is, zouden ze, in hun dorp teruggekomen, natuurlijk alles verrot vinden. Zij hebben ook niet altijd k a s r i p o in voorraad. Voorzorg is geen Indiaansche deugd. In theorie k a n de peperpot, bij dagelijksche sterilisatie, „for ever" duren; de praktijk was en is evenwel anders.

Over de kleeding der k o t o - m i s i e s zullen wij niet twisten; dat die „schilderachtig" is willen wij mevr. W. F. gaarne toegeven.

De onjuistheden aanwijzen gaat bezwaarlijk; er zijn kleine en groote. Mevr. W. F. zou met iemand, die lang in Suriname geweest is, de brieven moeten lezen en aanteekeningen maken.

Niet als gouverneur is Mr. Fock er aansprakelijk voor, dat er gasverlichting is gekomen; hij was toen minister van koloniën.

(Red.-Com.)

(Wegens plaatsgebrek eerst heden geplaatst).

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Prof. Kern gehuldigd.

Het Mei-nummer van Neerlandia bevat op het titelblad het portret van Prof. Dr. H. Kern, met het navolgende mooie bijschrift:

Tachtig jaar is geworden de man, wiens taal-wetenschappelijke roem in Nederland geen weerga heeft. Wat na hem komt in leeftijd en veelomvattende kennis is of zijn leerling of beweegt zich op aangrenzend gebied. Kern's naam is een wereldnaam.

Nu nog, zooals hij daar stond op Zondag 6 April, te Utrecht in Pays Bas, omringd door zijn gezin, zijn vrienden en vereerders, die den tachtigjarige huldigden, was hij even frisch van stem, even klaar van woord, even beslist krachtig in meening, als voor twintig jaar. Nog altijd een man als uit ijzer gegoten.

Die geleerde, wien alles wat weetbaar is in zijn vak in het hoofd is gevaren, is buitendien een maatschappelijk man, die nooit zijn diensten weigerde aan wat kon bijdragen tot verhooging van de som van het menschelijk geluk. Oprecht vaderlander als een, heeft hij het Algemeen Nederlandsch Verbond als eerste der Voorzitters door zijn moeilijkste jaren geleid. In zijn huis te Leiden zijn de statuten opgetrokken en als Eerelid na zijn aftreden in 1902, volgt hij de ontwikkeling met groote belangstelling.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond brengt hem zijn groote hulde en oprechten dank.

Vragen van den Dag.

De Mei-aflevering bevat een artikel van Dr. J. de Hullu over amusementen aan boord van de schepen der Oost-Indische Compagnie. Met smidsspel, molenaarsspel, paardendiefstalspel, kasteelbestormingsspel en andere vrij vervelende tijdkortingen zochten de schepelingen de eentonigheid van de langdurige reis te verdrijven.

Verder wijdt Dr. H. Blink eenige bladzijden aan de wetenschappelijke verdiensten van Dr. R. D. M. Verbeek, daarbij als uitgangspunt nemend diens jongste werk: „Opgaven van geschriften over geologie en mijnbouw van Nederlandsch Oost-Indië".

Met het slot van het artikel zullen zeker allen, die Dr. Verbeek en zijn geschriften kennen, ten volle instemmen. Het luidt: „Moge het Dr. Verbeek gegeven zijn, nog vele jaren mede te leven met hen die aan Indië's geologisch onderzoek hun krachten wijden, en moge hij ook zelf nog vele bijdragen daarover geven. De arbeid houdt den geest jong, ook al grijzen de haren; dat ziet men bij Dr. Verbeek".

Jhr. de Kock nogmaals over Multatuli.

In de Mei-aflevering van de Tijdspiegel schrijft Jhr. W. H. W. de Kock over de vergiftiging van den assistent-resident van Lebak, Carolus.

Hoofdstuk 17 van den Max Havelaar eindigt met de woorden: „Hij is vermoord". Deze h ij is Havelaar's onmiddellijke voorganger, de assistent-resident Carolus. Multatuli bedoelt met v e r m o o r d: v e r g i f t i g d. Men moge dit — aldus Jhr. de Kock — slechts een klein verschil in omschrijving achten, in elk geval wordt met de woorden: h ij i s v e r m o o r d, eene beschuldiging van m i s d r ij f uitgesproken. Intusschen lezen we 4 bladzijden verder: „Hoe dit zij, ik kan n i e t b e w ij z e n, d a t H a v e l a a r's v o o r g a n g e r v e r g i f t i g d w a s (ik spatieer), daar men Havelaar den tijd niet heeft gelaten deze zaak tot klaarheid te brengen. Doch wel kan ik bewijzen, dat zijn omgeving hem voor vergiftigd hield".

Waarop Jhr. de Kock vervolgt: Meer dan 50 jaren lang is door Multatuli-vergoders, zich blindstarende op den stralenkrans der Waarheid, waarmede zij hem, onverdiend, sierden, over zulke k l e i n i g h e d e n heengestapt; een o p e n l ij k e, s c h r i f t e l ij k e b e s c h u l d i g i n g v a n m o o r d, welke de beschuldiger zelf verklaart niet te kunnen bewijzen! Kan het ergerlijker?

Aan de hand van verschillende bronnen toont de schr. dan aan, dat er z. i. geen enkele aannemelijke reden is om te beweren, dat Carolus vergiftigd zoude zijn.

Ook de beschuldiging van Multatuli, het korps ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in het gelaat geslingerd als verzaakte het zijn plicht uit vrees voor vergiftiging, noemt Jhr. de Kock perfide laster, eenig en alleen uitgedacht als zelfpleidooi voor de Lebaksche dwaasheid.

De heer M. Joustra over de Zending.

Van de hand van den oud-zendeling, laborant van het Bataksch Instituut te Leiden, den heer M. Joustra, is eene brochure verschenen (Baarn, Hollandia-drukkerij), getiteld: De beteekenis der zending toegelicht voor vrijzinnig-godsdienstigen. De schrijver bepaalt zich in hoofdzaak tot wat de zendingsarbeid in onze koloniën ons dienaangaande leert en te zien geeft; ook laat hij de katholieke zending buiten bespreking.

Hoe wij Insulinde besturen.

In 1911 en 1912 verschenen in het Algemeen Handelsblad artikelen van de hand van den heer J. J. Bekaar, weergevende interviews met verschillende bestuursambtenaren, welke artikelen, voor zoover ze op de buitenbezittingen betrekking hebben, zijn vereenigd tot een zeer lezenswaardig boek, getiteld: Hoe wij Insulinde besturen. Interviews met bestuurders in Onze Oost (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon), dat wij in dank ontvingen.

De oud-gouverneur-generaal J. B. v. Heutsz geeft een woord vooraf, dat luidt: „De Interviews met Bestuurders in Onze Oost", in het Handelsblad verschenen en thans tot een boek vereenigd, heb ik steeds met genoegen gelezen. Zooals ze uit den mond van verschillende ambtenaren en anderen, nog maar kort geleden uit Indië teruggekeerd, zijn opgeteekend, geven ze een levendig en actueel beeld, hoe daarginds een gebied, bijna zoo groot als Europa, en bewoond door 40 millioen inlanders, in vaak moeilijke omstandigheden door een klein aantal Hollanders wordt bestuurd en tot ontwikkeling gebracht".

Een practisch geschrift voor ambtenaren in Indië.

Bij G. Kolff en Co. te Batavia is verschenen: Het administratief-, het geldelijk- en het materieel beheer in Nederlandsch-Indië, door D. Brakel.

Het doel, dat de samensteller met dit werk beoogt, is blijkens zijn voorwoord, een betrouwbaren gids te geven voor die ambtenaren, die, hetzij werkzaam bij een der onderdeelen der door hem behandelde onderwerpen, hetzij door hunne plaatsing bij het Binnenlandsch Bestuur vele en velerlei bemoeiingen hebben met bijna alle takken van dienst.

Deel I bevat het administratief beheer, zooals het plaats heeft door de Chefs der departementen van algemeen bestuur, de hoofden van gewestelijk bestuur en andere autoriteiten. Deel II houdt de voorschriften, het geldelijk beheer betreffende, in en deel III de bepalingen aangaande het materieel beheer, als zout-, koffie- en tinbeheer, de opium-regie, den pandhuisdienst, enz.

Ten einde het werk zoo betrouwbaar mogelijk te doen blijven, is de heer Brakel voornemens jaarlijksche supplementen te doen verschijnen.

Goudgronden in Martapoera.

No. 122 van „Bandera Wolanda" bevat een drietal platen, die een aanschouwelijke voorstelling geven van goud ontginnen, met het volgende bijschrift: Martapoera, een afdeeling van de Residentie Z.- en O.-afd. van Borneo, bezit een rijkdom van mineralen, zooals mangaanerts, kwikzilver, platina, goud, diamant en kolen; geen wonder dus, dat de schatten, die de bodem bevat, te voorschijn gehaald en aan het menschdom dienstig gemaakt worden. Er zijn onderscheidene bewerkingen door bedreven handen noodig, alvorens de goudwinning productief is; het meeste goud wordt door wasschen en slibben uit goudhoudend zand of uit verweerde goudhoudende gesteenten verkregen. Van de voorwerpen, die bij de behandeling gebezigd worden, noemen wij den goudmolen of amalgeerschotel, de verbrijzelingsmachine, de waschschotel, de stampmachine, de sorteermachine, de wieg of cradle der goudwasschers in Californië en Australië enz. Boringen leveren soms groote teleurstellingen, de ondervinding heeft het geleerd; in den aanvang krijgt men verrassende resultaten soms en later houdt de aanwinst op.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud van deel 44, afl. 3: Djeloetoeng concessies op Borneo, door C. Lulofs. — Is het bestuur ter Sumatra's Westkust reactionnair? door N. N. — Merauke het oord der verschrikking, door L. M. F. Plate. — Uitstamping van de boycot, door C. L. — Bescherming van klapperaanplantingen, door C. L. — Aanblijven of aftreden (van Gouverneur-Generaal Idenburg). — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 17 houdt in: Dr. Bernardt's verslag over een reis naar Ceylon en Britsch-Indië, ter bestudeering van de theekultuur, besproken door Dr. A. W. Nanninga (vervolg). — Mededeelingen van het Deliproefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Uit- en invoer van en op Java wat betreft de voornaamste handelsartikelen. — Kultuurberichten (Balata-concessiën in Suriname. — De motparasiet. Kultures in Tapanoeli enz.). — Kleine mededeelingen (Bouwplannen te Batavia. — Een uitbreidingsplan voor Medan. — Het volkskredietwezen in Palembang, enz.). — Vlechtindustrie in Suriname. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 50 van het Weekblad het volgende: Een windhoos nabij Bandoeng (met ill.). — Nillmy—Soerabaja (met afb.). — Marie van Westerhoven. Een veertigjarig tooneeljubileum (met portret). — Indische penkrassen, door Ofoei. — Patjet. Roman uit de wereld der zaakwaarnemers en der Indische bergen (met afb.) (vervolg). — Het lot der Javaansche meisjes, door R. Achmad.

***

Voor het overige moet worden volstaan met het noemen der titels der vele sedert het vorige overzicht ontvangen publicaties.

De Hollandsche Revue: Portret van Mr. D. Fock en karakterschets van Prof. Mr. C. van Vollenhoven.

Eigen Haard, No. 18: De Lawa-expeditie. Met de militaire expeditie naar de Boven-Lawa, door F. P. Schuitemaker (slot, met afb.).

De Tropische Natuur, afl. 4: Onze vogels. V. Spreeuwen, door A. J. K.

Die Katholischen Missionen, Mai 1913: Die Mission der holländischen Jesuiten in Niederländisch-Ostindien (Schluss).

De Java-Post, 4 April 1913: Het Marindineesch (slot), door J. v. d. Kolk.

Het Recht in Nederlandsch-Indië. Dl. 99, No. 7—8: De onbeheerde nalatenschap. Verhandeling van M. L. M. v. d. Linden.

Vereeniging Oost en West. Afdeeling Informatie-Bureau. No. 8. De ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië. Overzicht van den werkkring en van de bepalingen betreffende opleiding en vooruitzichten door N. J. Roelfsema ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Indologenblad. No. 12: Lezing van den heer H. Doeff. Indië's vooruitgang. — Tropische hygiëne,

door J. M. K. — Iets over de sedekahs en de slametans in verband met het geloof, dat de Javaan belijdt, door S.

Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën. Bulletin No. 67 (4e bulletin der derde Zuid-Nieuw-Guinea-expeditie) (met kaart der gevolgde route).

Statistiek van het verveer op de spoorwegen en tramwegen met machinale beweegkracht in Ned.-Indië over het jaar 1911 (Batavia, Landsdrukkerij).

Verslag der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië over het jaar 1911 (Batavia, Landsdrukkerij).

Handleiding met woordenboek tot de beoefening der Madoereesche taal, door W. J. Elzevier Stokmans en J. C. P. Marinissen (Soerabaja, v. Ingen).

Critische beschouwing van de Sadjarah Banten. Bijdrage ter kenschetsing van de Javaansche geschiedschrijving. Academisch proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel, door Hoesein Djajadiningrat (Haarlem, J. Enschedé & Zonen).

Koloniale concessiewetgeving. Proefschrift ter vertenschap, door K. H. Korff (Leiden, E. IJdo).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra-Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de Naamlooze Vennootschap BOEATAN:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Aandeelhouders op **Donderdag 22 Mei 1913, 's nam. 2½ uur,** in het lokaal der Vennootschap, **Heulstraat 19, Den Haag.**

Punten van behandeling:

1e. Jaarverslag over 1912.
2e. Balans en Winst- en Verlies-Rekening over 1912 (de stukken liggen ter inzage).
3e. Benoeming van de leden der financieele commissie voor 1913, en van plaatsvervangers.
4e. Verkiezing van een nieuw bestuur, wegens aftreding, volgens artikel 13 der statuten, van alle leden.

Van het INFORMATIE-BUREAU:

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van **eenige jonge geneeskundigen,** niet ouder dan 30 jaren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden: a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, e.q. ook voor het wettig gezin; b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 2000; c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstractement ingaat.

In Indië wordt genoten eene bezoldiging van *f* 400 's maands, na één jaar dienst wordt eene verhooging ontvangen van *f* 100 's maands, en voorts twee verhoogingen, elke eveneens van *f* 100 's maands, na respectievelijk 4 en 7 jaren dienst, te rekenen van het tijdstip van eerste indiensttreding af.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging der vereischte stukken.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof enz. staan de geneeskundigen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

(Ned. Staatscourant van 27 en 28 April 1913, No. 98).

Klein-Notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (Staatsblad no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de art. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat op 16 Juni aanstaande en — zoo noodig — volgende dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van *f* 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 21 Mei aanstaande, met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. H. J. Scheuer, O.-I. rechterlijk ambtenaar met verlof, gedetacheerd bij het Departement van Koloniën), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

(Staatscourant 7 Mei).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 4 April 1913. No. 27.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den depothouder der opiumregie J. W. Meulemans; zes maanden aan de onderwijzeres Mevr. M. Ch. Honcoop—Beekveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter-machinist F. A. van Haasen; de klerk F. A. Jackstein en F. L. de Tyssonsk.

Benoemd: tot depothouder bij de opiumregie te Makassar W. Soeterik; tot onderwijzeres 2e kl. Mevr. M. Lacealle—v. d. Lee; tot commies J. Th. Hense en J. J. J. Diedrich; tot raadsheer in het Hooggerechtshof Mr. W. Boekhoudt; tot assistent-resident van Bandoeng B. L. van Bijlevelt; tot secretaris der res. Soerakarta Ph. A. Bannet; van Besoeki C. A. M. Welter; van Djambi P. S. J. Eman; tot commies te Djambi A. de Quack; tot administrateur H. J van Brink; tot referendaris J. K. Helder.

Ontslagen: op verzoek eervol de patih van Lebak Mas Niti di Wiria.

Benoemd: tot patih van Lebak Mas Sastradidjaja; tot wedana van Tjimanoek, Raden Soeria Atmodja; van Tjibalioeng Mas Djajadikaria.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Batang de ambtenaar C. A. Kastelijn; aan den in de res. Kedoe geplaatsten controleur A. Simon; de id. J. A. H. van Leeuwen.

Geplaatst: in de Padangsche Benedenlanden de ambtenaar A. L. Spits; in de res. Oostk. van Sumatra de id. H. W. du Cloux; in Pasoeroean de controleur H. I. Bussemaker; in Soerabaja de id. N. Scheltema; in Madioen de id. W. B. van der Wilde; in Kedoe de id. W. Ch. Adriaans.

Benoemd: tot werkmeester C. F. Coert en C. Ritter; tot treincontroleur J. Guttenberg.

Militair Departement.

Verleend: 10 maanden verlof aan den 1en luit. der inf. R. P. R. van Riemsdijk; 9 maanden aan den off. v. gezondh. Dr. A. de Jong.

Bevorderd: tot 1e luit. der inf. A. M. G. Schmidhamer.

Benoemd: tot adjudant van den militairen commandant van Atjeh en Onderh. de 1e luit. J. P. van der Ploeg, ter vervanging van den kapitein-adjudant J. C. A. Bannink; tot plaatselijk adjudant te Koeta Radja de 1e luit. D. de Jongh.

Verleend: een jaar verlof aan den havenmeester E. A. Kuchlin en aan den machinist der gouv.-marine F. A. Martens.

Uit de Javasche Courant van 8 April 1913. No. 28.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer M. J. van Doorn; 9 maanden aan den id. H. J. Verburg; 1 jaar aan den id. W. A. Tuijl Schuitemaker en de onderwijzeres Mevr. C. G. Tuijl Schuitemaker—v. d. Spek; 1 jaar aan den commies Ch. F. Blondeel Timmerman; 10 maanden aan den onderwijzer J. P. van der Kleijn; 9 maanden aan den predikant L. B. Onnes; den onderwijzer H. J. J. Bergman; 11 maanden aan den commies A. D. Backhaus; 1 jaar aan den controleur P. F. J. Karthauw; 9 maanden aan den assistent-resident van Berbek W. Ch. Thieme; 9 maanden aan den controleur M. van Doorninck.

Ontslagen: op verzoek eervol als lid bij den landraad te Medan P. L. Heinsius; te Bengkalis Thio Tian Hoa; de onderopzichter J. A. Wijnand.

Benoemd: tot assistent-resident van Nias N. van Vuuren; tot commies aldaar L. F. W. C. von Liebenstein; tot advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. A. H. van Ophuijsen; tot civiel gezaghebber in de res. Timor en Onderh. B. Koopmans en J. A. Kievits.

Geplaatst: in het gouv. Sumatra's Westkust de controleur J. Th. Dorrenboom; in Palembang de id. C. L. Dankmeijer.

Benoemd: tot onderwijzeres te Kediri Mej. A. E. de Jong; te Klaten Mej. A. de Jong; te Paré Mej. A. G. J. de Jong; tot machinist J. Duijshart en H. E. V. Hommes.

Militair Departement.

Verleend: 6 maanden verlof aan den kapitein der inf. M. T. Velsing; 9 maanden aan den 1en luit. der inf. H. M. Savalle en aan den majoor der artillerie J. E. Timmer.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der art. H. van Witzenburg; de majoor-kwartiermeester F. Luderus.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e kl. H. Ch. Jans, Dr. F. J. Borst en J. A. van Velthuijzen; tot 1en luit. der inf. P. A. Cox.

Ingedeeld: te Soerabaja de 1e luit. der cavalerie H. L. Stennekes.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

VACANT

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

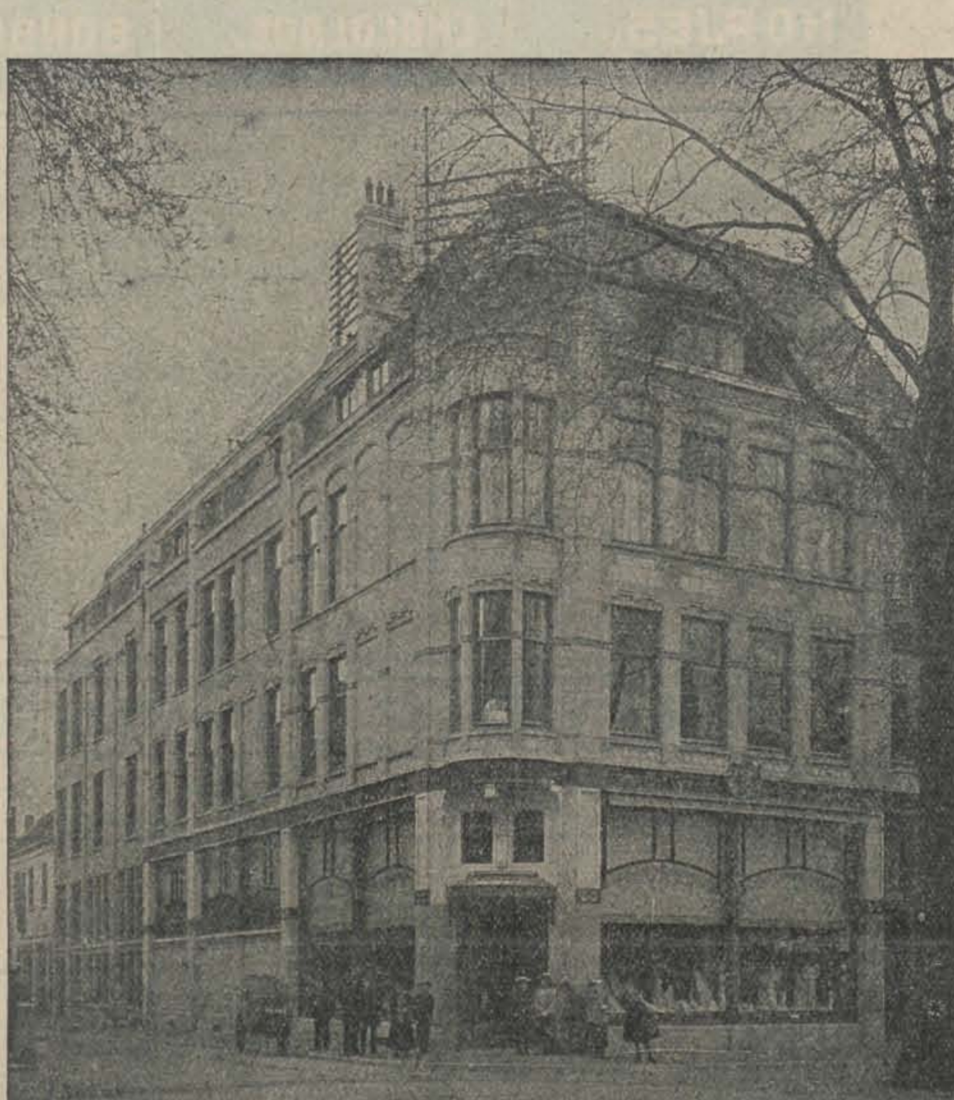
VACANT

A. VAN MEURS

PIET HEINSTRAAT 18 :: DEN HAAG. ::

TELEFOON 1784

COMPLETE MEUBILEERING — BEHANGERIJ — BEDDENMAKERIJ STOFFEERDERIJ — LINNEN ROLGORDIJNEN — MADRASGORDIJNEN — LINOLEUMS EN ZEILEN — AXMINSTER TAPIJTEN — TAFELKLEEDEN — DIVANDEKKEN :—

Fournisseurs de S. M. la Reine.

Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES, Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

VACANT

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU

CARL KÖFFLER

's-GRAVENHAGE - 22 SUEZKADE.

Belast zich met:

1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
5e. het bijeenbrengen der benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
6e. het oplossen van onbekende wapens;
7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek".